

Nr 306.

Af herr **Karlsson** i Fjäl, i anledning af Kungl. Maj:ts i propositionen nr 43 upptagna förslag till lagar om vissa arbetstvister och om vissa arbetsaftal.

I anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 43 med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare får undertecknad vördsam samt väcka följande motion.

Den i propositionen föreslagna *lagen om vissa arbetsaftal* var också, med åtskilliga ändrade bestämmelser, framlagd i fjol, men blef förslaget då afslaget af Andra kammaren. Skälen för detta afslag voro närmast angifna i af herrar Schotte m. fl. afgifven reservation och grundade sig främst på bristande utredning, framför allt rörande frågan, huruvida icke lämpligast vore, att jordbruket utbröts ur lagen och särskildt lagstiftning, i sammanhang med en revision af legostadgan, kom till stånd för arbetsaftal i jordbruket. Den sålunda begärda utredningen föreligger emellertid ingalunda genom den s. k. utredning, som åstadkommits sedan i fjol.

I anledning af dessa anmärkningar utsände justitieministern en P. M. med framställda vissa förfrågningar. Märkligt nog upptog emellertid denna P. M. icke en direkt begäran om svar på den fråga, som legat närmast till hands och som var för Andra kammarens beslut vägledande eller om det ej vore en lämpligare anordning att få en särskild lag för jordbruksaftal, omfattande således både nuvarande aftal på grund af legostadgan och de mera fria aftalen. Genom den kringgående affattningen af första frågan i P. M. ha också flertalet af de inkomna yttrandena blifvit i nu förevarande del sväfvande. Huru som helst kunna i allt fall de yttranden, som infordrades, lika litet som P. M. kallas »utredning».

Nu säger justitieministern i propositionen följande: »I ganska många yttranden omnämnes såsom önskvärdt, att på grund af det nära sammanhanget mellan legostadgar och de nu föreslagna bestämmelserna, i hvad

de skola gälla jordbruket, förslag till ny legostadga och till lagstiftning om de mera tillfälliga arbetsaftalen inom jordbruksnäringen skola samtidigt komma under pröfning. Den allmänna meningen bland dem, som yttrat sig i ämnet, synes emellertid, såvidt jag finner, vara den, att en lagstiftning med hufvudsakligen det innehåll, som förslaget till lag om vissa arbetsaftal utvisar, skall blifva till gagn för jordbruket, åtminstone intill dess legostadgans revision fullbordats och sannolikt äfven därefter». Justitieministern omnämner också, att från åtskilliga håll betonats, att legostadgan borde, efter genomgången revision, fortfarande utgöra den allmänna grundvalen för arbetsaftalen inom jordbruket och att i ett och annat yttrande denna fordran sträckts så långt, att någon annan lag än en till större eller mindre del omarbetad legostadga förklarats icke vara behöflig eller lämpligen böra komma till stånd i afseende å berörda arbetsaftal. Det är ganska svårt att bilda sig ett objektivt omdöme om hvartåt meningen i förevarande afseende öfvervägande lutar — att herr justitieministern, när han prompt också nu genast vill drifva fram lagen om vissa arbetsaftal, tolkar dem så gynnsamt för sig som möjligt, är en sak för sig. Kanske har han rätt; men bilden är ingalunda fyllig. Nu saknas åtminstone 9 hushållningssällskaps yttranden; de som afgifvits synas allenast vara af sällskapens förvaltningsutskott. Nog borde man kunnat fordra, att, när man vill infordra yttranden rörande jordbruket intimt berörande frågor på detta område och åberopa dessa såsom en »utredning», man också skulle *affordrat* alla hushållningssällskapen yttranden.

Och af stort intresse hade också varit, om justitieministerns utredningsbegäran också omfattat yttrande rörande den s. k. Refvingelinjen. Att jordbruket icke kan tåla sympatistriderna framgår ändock af yttrandena.

Jag skall emellertid nu blott, med afseende å frågan om lagens om vissa arbetsaftal sammanarbetande med legostadgan, i korthet erinra om, hvad vederbörande hushållningssällskap härom anført. Jönköpings läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott yttrar sålunda: »Under sådana förhållanden skulle, hvad Jönköpings län vidkommer, den föreslagna lagen om arbetsaftal för närvarande icke vara erforderlig, förutsatt naturligtvis, att med legostadgans ersättande af en ny lag om tjänsteaftal icke dröjer alltför länge». »Ett femtiotal till möte samlade jordbrukare» i detta län har instämt i hvad förvaltningsutskottet sålunda yttrat. Kronobergs hushållningssällskaps förvaltningsutskott yttrar: »Det förutsättes visserligen uttryckligen i denna lag (lagen om vissa arbetsaftal) att den ej skall ersätta utan stå vid sidan af nuvarande legostadga eller en dess efterträdare, men då den nu gällande stadgan i fråga är i hög grad föråldrad, befarar ut-

skottet, att lagen skall komma att få en vidsträcktare verkan in på legostadgarnas område än som därmed afsetts, och skulle så blifva fallet, är lagen i hög grad otillfredsställande. Utskottet håller bestämdt före, att skall en sådan lag antagas, bör det ske samtidigt med antagande af en ny legostadga». Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott säger: »I hufvudsak torde därför nu gällande lag vara tillfredsställande för jordbruket här i länet, äfven om legostadgan såsom tillkommen för längre tid tillbaka och under andra förhållanden kunde behöfva ändras». Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott yttrar: »— så synes det oss, hvad jordbruket inom Jämtlands län vidkommer, som om föreliggande förslag till lag om vissa arbetsaftal m. m. icke komme att inverka på rådande förhållanden och än mindre förändra gällande praxis». Styrelsen för sörmländska landtmännens arbetsgifvareförening yttrar: — »anser styrelsen i hög grad önskvärdt, att jämte och samtidigt med nu föreliggande lagförslag frågan om legostadgans omarbetning löses». Södermanlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott säger: »att utskottet icke kommit till någon bestämd uppfattning, huruvida en sådan lagstiftning, som innefattas i de ifrågavarande lagförslagen, kan vara för jordbruket önskvärd och behöflig». — — Af öfriga hushållningssällskap har flertalet ej direkt yttrat sig om nu förevarande spörsmål, men får kanske anses närmast ansluta sig till tanken, att lagen om vissa arbetsaftal bör utfärdas fristående från legostadgans omarbetande. Så yttrar sig: Uppsala läns: — »ett oeftergiftigt villkor att samtidigt med lagen om kollektivaftalet träder i kraft en lag om individuella aftal, så affattad att den för jordbrukarna medför möjlighet att åtminstone i någon mån bereda sig säkerhet däremot att den nödvändiga arbetskraften utan deras förvållande undanryckes dem» — —; Östergötlands läns: »Förvaltningsutskottet anser det emellertid högeligen önskvärdt, att en tjänsteaftalslag snarast möjligt kommer till stånd, omfattande aftal rörande icke allenast arbetare, hvilka antagits enligt legostadgan, utan alla vid jordbruket fast anställda arbetare, så att de nu föreliggande lagförslagen uttryckligen måtte komma att uteslutande afse reglerandet af aftal mellan arbetsgifvare och de vid jordbruket tillfälligt anställda arbetarne» (till hvilken kategori detta yttrande är att hänföra synes mig ovisst); Kalmar läns norra: »att utskottet ej har något att i hufvudsak erinra mot ifrågavarande lagstiftningsförslag»; Gottlands läns: »beträffande förslaget till lag om vissa arbetsaftal har förvaltningsutskottet ingenting att invända mot att, tills lämpligare bestämmelser i samband med ny lag om tjänsteaftal beträffande jordbruket kunna genomföras, förslagets bestämmelser vinna tillämpning i sådana arbetsaftal inom jordbruket, hvilka icke falla under legostadgan»; Blekinge läns och Malmö-

hus läns hafva till innehållet samma yttrande som Uppsala läns; Hallands läns yttrar, att legostadgans — »form för aftal obetingadt synes vara den tjänligaste och därför bör mana till utfärdandet, snarast möjligt, af en ny, på gällande förhållanden grundad dylik stadga. På det fatal arbetsaftal, som icke grunda sig på ofvanberörda kontrakt och stadga, synes den nu föreslagna lagen om vissa arbetsaftal dock kunna tills vidare tillämpas, likväl —» (detaljanmärkningar); Kalmar läns södra och Västmanlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt Västmanländska landtmännens arbetsgifvareförening framställa en del detaljanmärkningar mot förevarande lagförslag; Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har ingen anmärkning mot lagförslaget, men förordar bl. a. absolut förbud för alla sympatistridar. Slutligen anmärkes, att svenska landtarbetsgifvareföreningens fullmäktige yttrar: — »att en enbar lag om kollektivaftal ej är önskvärd för jordbrukets del annat än i samband med en lag om personliga aftal».

Mig synes, att, om man tar i betraktande att justitieministern, på sätt förut anmärkts, icke i sin P. M. begärt yttrande om huruvida en lag om enskilda arbetsaftal borde för jordbrukets vidkommande kombineras med en ändrad legostadga, skälen ej äro så öfverväldigande för den mening, att förstnämnda lag nu bör, fristående från nämnda omarbetning af legostadgan, komma till stånd och omfatta jordbruket.

Då jag på grund af hvad sålunda förekommit icke anser den af Andra kammaren begärda förnyade utredningen i förevarande afseende vara med nu föreliggande förslag och därvid fogade »utredningar» (yttranden) behörigen verkställd, har jag allenast häraf full anledning föreslå, att *lagen om vissa arbetsaftal ej heller denna gång måtte vinna Riksdagens afseende, utan i stället afslås och hänvisas till en verklig, förnyad utredning.*

En så viktig lagstiftningsfråga bör ej lösas genom att söka trötta ut Riksdagen; den fordrar moget öfvervägande och verklig utredning. Först nu börjar så pass mycket material att föreligga, att dess hänvisande till en sakkunnig och framsynt mindre kommitté vore gagnande. Jag kan omöjligen tro, att Riksdagen i år, lika litet som i fjol, är beredd till positiva beslut. Situationen är alldeles densamma nu som då.

Under förutsättning af lagförslagets realbehandling tillåter jag mig emellertid några alternativa yrkanden om ändringar i vissa detaljer, bl. a. afseende att få en del stadganden återförda till hvad särskilda utskottet i fjol föreslagit, stadganden, däri justitieministern troget gått efter Första kammarrereservantens mening.

Så yrkar jag:

att bestämmelser om föreningsrättsskydd måtte införas i förevarande lag, t. ex. en ny § af denna förslagsvisa lydelse: »Föreningsrätten skall å ömse sidor lämnas okränk. Finnes endera parten hafva uppsagt eller häft arbetsaftalet af den anledning, att andra parten tillhör förening, skall den åtgärd anses vidtagen i strid mot aftalet. Hvad i denna paragraf blifvit stadgadt skall gälla, äfven om annorlunda öfverenskommits»;

att orden i § 11 »eller eljest af särskild anledning arbetets inställande skulle medföra betydande olägenhet» måtte utgå — särskilda utskottets i fjol förslag i denna del är i kungl. propositionen ändradt i ensidigt arbetsgifvaresyfte;

att i § 25 ordet »hälften» utbytes mot »en fjärdedel» eller samma förslag särskilda utskottet i fjol framlade;

att i 13 § orden »fjorton dagar» utbytas mot »en månad» för att ge arbetare bättre möjlighet att skaffa sig ny bostad;

att i 26 § stycket »I fråga om arbetare i jordbruk må sådant yttrande införas i intyget, äfven om begäran därom ej af arbetaren framställts» likaledes måtte utgå såsom stridande mot nyssberörda utskotts förslag;

att i 28 § mom. 7 och 8 måtte utgå och

att i 30 § mom. 7 likaledes måtte utgå.

Rörande förslaget till lag om vissa arbetstvister i sin helhet skall jag här ej närmare uttala mig. Jag har emellertid vid genomläsande af kungl. propositionen funnit stadgandena i 23 § otillfredsställande och orättvisa. Med afseende å där arhandladt ämne hafva förlikningsmännen och kommerskollegium samstämmande påyrkat skyldighet för parterna att, innan arbetsinställelse sattes i verket, gifva meddelande om afsikten därtill viss tid förut, lika lång för alla fall och oberoende af de till äfventyrs olika uppsägningstiderna för de arbetsaftal, som skulle beröras af arbetsinställelsen. Mot denna ståndpunkt rörande arbetsinställes inträdande oberoende af olika uppsägningstider polemiserar nu justitieministern med skärpa och all juridisk förfarenhet. Trots att möjligen formellt och juridiskt justitieministerns ståndpunkt kan försvaras, är den omöjlig i praktiken, då med dess vidhållande strejkrätten i många fall blir illusorisk, och så långt som till direkt strejkräddor vågar man sig ändå inte.

På grund häraf får jag yrka,

att i *lagen om vissa arbetstvister* 23 § måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Arbetsinställelse eller därmed jämförlig åtgärd, hvaraf arbetets fortgång beröres, må ej vidtagas utan att afsikten därtill med angifvande af dagen för den tillämnade åtgärden gifvits motsidan till kända minst 7 dagar förut. Möter för — — (enligt förslaget) — — — dag.»

Stockholm den 22 februari 1911.

Rob. Karlsson.